

Tilburg University

Stelling

Asser, W.D.H.; Barendrecht, J.M.; van Delden, A.H.; Freudenthal, M.; Hammerstein, A.; Huls, N.H.; Altenstadt, von Schmidt Auf, P.J.M.; Visser, F.M.

Published in:
Nederlands Juristenblad

Publication date:
2001

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Asser, W. D. H., Barendrecht, J. M., van Delden, A. H., Freudenthal, M., Hammerstein, A., Huls, N. H., Altenstadt, von Schmidt Auf, P. J. M., & Visser, F. M. (2001). Stelling: 'De competentie van kantonrechters inzake geldvorderingen moet worden opgevoerd tot f 50 000.'. *Nederlands Juristenblad*, 76(35), 1712-1715.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

'De competentie van kantonrechters inzake geldvorderingen moet worden opgevoerd tot f 50 000'.

Een samenhangend takenpakket

Moet de (gewone) bevoegdheidsgrens van de kantonrechter worden verhoogd tot f 50 000? Ik beantwoord die vraag met een hartgrondig 'nee'!

Kenmerkend voor de werkwijze van de kantonrechter¹ is dat hij in relatief korte tijd grote aantallen zaken behandelt. Dat heeft de aandacht getrokken van de politiek die hier een goedkope kans ziet om wat te doen aan de lange wachttijden bij de handelssector van de (meeste) rechtbanken. Als de kantonrechter, die straks toch ook onder de rechtbank valt, tien vonnissen op tegenspraak per week weet te produceren en zijn collega in de handelssector slechts twee, dan is een rekensom snel gemaakt! Dan trekken we toch gewoon de bevoegdheidsgrens omhoog, is de redenering ...

Ik vind dat die redenering onzuiver is.

In feite heeft men een probleem met de doorloop-snelheid van zaken in de handelssector van de rechtbanken. Ik zou menen dat men dan dat probleem moet aanpakken en het niet verdoezelen door steeds

meer zaken naar de kantonrechter door te sluizen. Overigens heb ik de indruk dat de handelssectoren bedoeld probleem terdege onderkennen en reeds alle zeilen bijzetten om de doorloopsnelheid te verhogen. Het nieuwe procesrecht geeft daartoe enige armslag. Verder is het wachten op de inmiddels door de minister van Justitie aangekondigde fundamentele herziening van het procesrecht.²

Bovendien doet het alleen om redenen van efficiency verhogen van de bevoegdheidsgrens geen recht aan de bijzondere positie van de kantonrechter die, als de rechter 'om de hoek', zich heeft toegelegd op 'gewone zaken' voor 'gewone mensen'. Dat is zijn specialisme en daar is hij goed in. *Als in dat verband* wordt nagedacht over het takenpakket van de kantonrechter en over de bevoegdheidsgrens dan juich ik dat toe.³ De minister van justitie heeft dat ook beloofd.⁴ Ik vind dat we die ontwikkelingen moeten afwachten en niet overhaast moeten overgaan tot het arbitrair verhogen van de bevoegdheidsgrens. ■

Frank Visser
(kantonrechter te Haarlem, tevens 'Rijdende rechter')

1. Dat geldt overigens ook voor de familierechter.

2. Verslag van een wetgevingsoverleg, *Kamerstukken II 2000/01*, 26 855, nr. 16 p. 19.

3. F.M. Visser *Wonen, werken en winkelen. Takenpakket van de kantonrechter nieuwe stijl*, NJB 2000, 1962.

4. Verslag van een wetgevingsoverleg, *Kamerstukken II 2000/01*, 26 855, nr. 16, p. 23.

Behoud de kantonrechter als generalist

Door de huidige competentiegrens voor de kantonrechter van f 10 000 (straks € 5 000, dus 10% hoger!), is hij de rechter in kleine zaken. Daarnaast oordeelt hij wegens de competentie in arbeidszaken, huurzaken etc. ook in hele grote zaken. De kantonrechter is dus generalist in kleine en specialist in vaak veel grotere zaken. Binnenkort wordt de kantonrechter in de rechtbank ingelijfd en wordt bovendien zijn procesrecht met dat van de rechtbank gelijkgeschakeld. Exit de aparte kantongerechtigde procedure. Als verreweg belangrijkste verschil blijft dan slechts over het vanouds ontbreken van de verplichte procesvertegenwoordiging in de procedure bij de kantonrechter. Naarmate we de competentiegrens verhogen wordt dit verschil een steeds kleinere basis voor het onderscheid tussen de kantonrechter en de andere sectoren van de rechtbank in 'waarde'-zaken. Daarom moeten we – ervan uitgaande dat de kantonrechter niet verdwijnt – de kantonrechter als generalist reserveren voor de behandeling van de kleine zaken (ook meestal consumentenzaken) die snel en eenvoudig afgehandeld moeten kunnen worden en die rechtvaardigen dat partijen in persoon, althans zonder de verplichte bijstand van een advocaat (procureur) kunnen procederen. Een zaak van f 10 000 is tegenwoordig mijns inziens te beschouwen als een kleine, maar een van f 50 000 echt niet, ook niet in landen om ons heen. We moeten de competentiegrens dus bepaald niet zo sterk verhogen als we de kantonrechter nog als generalist willen houden. Hij heeft als zodanig bestaansrecht in kleine zaken, maar dan moet hij wel in staat zijn een sterk vereenvoudigd procesregime te hanteren (wat volgens mij goed kan op basis van het komende procesrecht). En als ik even mag doorgaan met herbezinnen: we moeten dan de competentiegrens laten samenvallen met de appelpgrens (dus: geen appel) en bovendien het cassatieberoep in dat soort zaken sterker beperken (een cassatiegreep op de helft). Nou ja, het is maar gemijmer. ■

Daan Asser

(hoogleraar burgerlijk procesrecht Universiteit Leiden)

Sluipmoord op de verplichte procesvertegenwoordiging

De prijs van een tweedehands middenklasse personenauto. Dat was volgens een commissie waarvan ik een aantal jaren geleden deel uitmaakte een goede maatstaf voor het bepalen van de competentiegrens van de kantonrechters voor geldvorderingen. Wij kwamen toen uit op f 25 000. Mijn tweedehands Citroën ZX had ik voor een stuk minder aangeschaft maar dat was al enige tijd daarvoor geweest. Dat de wetgever vervolgens op f 10 000 is blijven steken zou ik niet zonder meer als een indicatie van het type voertuig waarin die zich verplaatst willen zien. Natuurlijk kan een kantonrechter, per definitie een jurist met ruime ervaring, ook wel een bedrag van f 50 000 aan. In arbeidsgeschillen staat er regelmatig veel meer op het spel. En ook bij de rechtbanken worden de meeste zaken door een unus afgedaan. Maar daar wordt wel veel 'meegelezen' en bestaat ook de mogelijkheid van verwijzing naar een meer-voudige kamer. Het lijkt mij verder beter om eerst de bestuurlijke samenvoeging van de kantongerechten en de rechtbanken tot stand te brengen en daarna pas verder te kijken. Bovendien lijkt een verhoging tot f 50 000 wat op een sluipmoord op de verplichte procesvertegenwoordiging en dat aloude instituut

verdient het niet om op deze wijze om zeep te worden geholpen. Kortom wat mij betreft blijft het streven beperkt tot f 25 000 en vanaf 1 januari 2002 tot Euro 12 500. ■

A.H. van Delden

(voorzitter Raad v.d. Rechtspraak i.o.)

Procederen in persoon: een fopspeen

Artikel 6 lid 1 EVRM waarborgt de toegang tot het recht en de rechter (EHRM 21 februari 1975, NJ 1975, 462 nt. EAA, inzake Golder). Maar met enkel toegang zijn we er volgens het Europese Hof nog niet. Die toegang moet ook *effectief* zijn ('adequate'; 'effective'). Daarom had Airey in een procedure tot scheiding van tafel en bed er recht op zich te laten bijstaan door een juridisch deskundige. Op kosten van de staat. Factoren als de complexiteit van de zaak, persoonlijke betrokkenheid bij de zaak, en de kracht van de andere partij, leggen gewicht in de schaal, niet de omstandigheid of verplichte procesvertegenwoordiging is voorgeschreven (EHRM 9 oktober 1979, NJ 1980, 376 nt. EAA). En een factor op zich vormt ook ons burgerlijk (proces)recht dat ondanks tal van pogingen tot vereenvoudiging, ingewikkeld en daarmee ontoegankelijk blijft voor de burger; denk voor het formele recht aan termijnen, competentievragen, bewijsvoering en processuele incidenten. Bepalend voor het antwoord op de vraag of (gratis) rechtsbijstand noodzakelijk is, zijn dan ook de belangen van een behoorlijke rechtspleging ('interests of justice').

Met juistheid stelt de Commissie-Van Delden in haar advies 'Gericht verplicht' (juli 1997, pag. 21) dat deskundige rechtsbijstand in civiele procedures vaak een noodzakelijke voorwaarde is om een effectieve toegang tot de rechter te waarborgen en recht te doen aan het beginsel van *fair trial* en *equality of arms* in de zin van artikel 6 EVRM. Daarom mag de overheid van het recht op rechtshulp vaker een plicht daartoe maken, zonder in strijd te komen met het Verdrag (vgl. HR 23 oktober 1992, NJ 1993, 3). Maar hoe en waar ligt het omslagpunt? Een indeling in lichte zaken zonder en zware zaken met verplichte procesvertegenwoordiging is ondoenlijk. In het algemeen bestaat geen direct verband tussen het belang dat in het geding is en de door het Europese Hof genoemde factoren. Een oriëntatie op de mate van tegenspraak is even onbetrouwbaar; of verweer wordt gevoerd, blijkt pas naderhand en is vaak afhankelijk van de beoordeling van de zaak door een deskundige. Zou dan misschien een economisch criterium uitkomst bieden? Rechtsbijstand is dan alleen verplicht als de zaak het lijden kan. Ook dat is niet werkbaar, al was het maar omdat met zo'n kosten/baten-analyse in te veel (ingewikkelde) zaken de noodzakelijke hulp zal komen te ontbreken.

Moeten we de keuze voor procesvertegenwoordiging dan maar overlaten aan de markt, dus aan de mondige procespartijen zelf? Dat klinkt sympathiek, zij het dat steeds de rechter zal moeten kunnen bijsturen. Niet door mee te procederen, maar door met inachtneming van de door het Europese Hof ontwikkelde maatstaven voor een eerlijk proces een procespartij in iedere stand van het geding procesvertegenwoordiging voor te schrijven. Bijvoorbeeld als het gaat om een complexe zaak, of als voor de andere partij al een advocaat optreedt, of als bij (één van) partijen sprake is van *emotional involvement*. Ik weet het, dat legt weer een verantwoordelijkheid en last bij de rechterlijke macht. En daar moeten we voorzichtig mee zijn. Maar voorlopig is deze oplossingsrichting toch niet realistisch, omdat het effectueren van

Stelling

Deze Stellingen zijn ook te raadplegen op Internet www.njb.nl

rechtsaanspraken – ook bij relatief gering materieel belang – in een zo ingewikkelde procesvorm is gegoten. Dat maakt dat de verstandige procespartij eigenlijk geen keuze heeft. Het civiele procesmodel dwingt hem, ook in huis-, tuin- en keukengeschillen, een advocaat in de arm te nemen. Een recht op zelfvertegenwoordiging is inhoudsloos als het instrumentarium om dat recht te verwelijken ontbreekt. Van veel kanten, ook door de Commissie-Van Delden, wordt aangedrongen op een fundamentele heroverweging van het civiele procesmodel. Daarbij mag volgens mij best onderscheid in receptuur worden gemaakt voor kleine en grote zaken. Voor de laatste valt vrees ik nog weinig spectaculaire winst te behalen. Maar de burger moet zijn eigen niet-ingewikkelde zaak aan een rechter in de buurt kunnen voorleggen op een manier die hijzelf kan volgen (*Adv.bl.* 2000, p. 745). Zolang die nieuwe spelregels niet bestaan, moeten we ons voor geldvorderingen behelpen met een arbitraire financiële grens. De huidige grens van f 10 000 (art. 38 Wet RO) is weliswaar niet ambitieus, maar is bij de huidige stand van zaken wel realistisch. Een vervienvoudiging van dit bedrag is niet meer dan een loze belofte aan de burger, een zinledige werklastverzwaring voor de rechter en een bedreiging voor de kwaliteit van het proces. ■

Peter von Schmidt auf Altenstadt
(advocaat te Den Haag)

Afschaffing procesvertegenwoordiging bij onbetwiste vorderingen

De vraag of de competentiegrens van de kantonrechter inzake geldvorderingen verhoogd zou moeten worden tot f 50 000 verdient serieuze aandacht. Allereerst omdat de verlaging van de proceskosten, die daarvan een gevolg zijn, een aanzet kan zijn om de toegang tot het gerechtelijke apparaat voor onbetwiste geldvorderingen te verbeteren, een toegang die momenteel ernstig belemmerd wordt door onder meer de hoogte van de proceskosten.

De Commissie-Van Delden¹ adviseerde reeds in 1997 om binnen enkele jaren een gefaseerde verhoging van de competentiegrens tot f 25 000 te realiseren. Reden voor dat advies was, terecht, dat geldvorderingen bij het kantongerecht en rechtbank in hoge mate eenvoudig van aard zijn en vaak zonder tegenspraak afgedaan worden. Ook is vrees voor een enorme toename van zaken bij het kantongerecht ongegrond. Na de verhoging van de competentiegrens tot f 10 000 in 1999 werden bij de rechtbanken 8400 zaken minder ingesteld en was er een toename van slechts 2100 zaken bij de kantongerechten. Per saldo dus een – overigens niet verklaarbare – vermindering van het aantal zaken.²

En ook als het saldo niet vermindert, gebeurt niets spectaculairs. Uit onderzoek blijkt immers dat een verhoging van de competentiegrens tot boven f 10 000 slechts een relatief klein aantal vorderingen betreft.³

Er zijn dan ook geen goede argumenten om voor onbetwiste vorderingen het advies van de Commissie niet uit te breiden tot vorderingen boven f 25 000; ook f 50 000 is daarbij geen vanzelfsprekende grens. Onbetwiste of in redelijkheid niet te betwisten vorderingen blijven ook ongeacht de hoogte eenvoudig van aard, zij behoeven echt geen (buitenproportioneel dure) procesvertegenwoordiging. De zgn. eenvoudige (incasso-)vorderingen moeten dan ook zonder verplichte procesvertegenwoordiging afgehandeld kunnen worden. We zouden daarvoor aansluiting kunnen zoeken bij het Duitse Mahnverfahren en

procesvertegenwoordiging pas dan verplicht moeten stellen als verweer gevoerd wordt en de procedure een contradictoir verloop krijgt.

Een tweede argument tot verhoging van de competentiegrens is gelegen in de ontwikkelingen op Europees terrein. De richtlijn 'bestrijding betalingsachterstand in handelstransacties' schrijft voor dat de gerechtelijke inning van onbetwiste vorderingen vereenvoudigd moet worden. Nederland zal voor augustus 2002 maatregelen moeten nemen om de richtlijn te implementeren. De inning van alle grensoverschrijdende onbetwiste geldvorderingen zal eenvoudig, snel en goedkoop moeten worden. De wijze waarop Nederland deze richtlijn inhoud zal geven, is nog onbekend. Ook verlaging van de kosten en versnelling en vereenvoudiging van de procedure als door de richtlijn vereist, zal ten eerste gebaat zijn bij een afschaffing van elke procesvertegenwoordiging bij onbetwiste geldvorderingen. ■

Mirjam Freudenthal
(Molengraaff Instituut UU)

Vijf overwegingen

Moet de competentie van kantonrechters verhoogd worden tot f 50 000?

Vijf overwegingen:

1. Het is altijd verstandig om te kijken wat de drijvende krachten (actoren en factoren) zijn achter een dergelijke vraagstelling, zo houd ik mijn studenten voor. Van wie is het voorstel afkomstig, zodat we inzicht krijgen in de vraagstelling (en daarmee vaak ook in het antwoord). Ik vermoed dat het vooral crediteuren en de incassobranche zijn, die klagen over de te hoge incassokosten.
2. Is er een deugdelijke empirische onderbouwing van het voorstel? Betalen Nederlanders langzamer en slechter dan andere Europeanen? Kunnen debiteuren zich hier makkelijk aan hun betalingen onttrekken dan elders, of hebben professionele crediteuren met het Bureau Krediet Registratie in Tiel (BKR) een effectief alternatief dreigmiddel tegenover wanbetalers in handen dat in andere landen ontbreekt?
3. Koester een stevig argwaan jegens een al te idealistische voorstelling van zaken in de onderbouwing van dit voorstel. We zijn een land van kooplui en we leven in een zakelijke tijd. Het argument dat het recht 'dichter bij de mensen' moet worden gebracht, is daarom op dit gebied nogal dubieus. Uit de praktijk van de meeste small claims courts blijkt dat het vooral institutionele crediteuren zijn die profiteren van het verlagen van de kostenbarrières. In feite zou deze verandering het recht dichter bij de Repeat Players brengen, en niet bij de mensen, de One Shotters.
4. Weeg de baten van de verminderde incassokosten af tegen de lasten van de verzwaring van de belasting van de rechterlijke macht. Als de zeef van de advocatuur wordt uitgeschakeld, krijgen de kantonrechters er meer controle- en management taken bij.
5. Het voorstel zal leiden tot een verdere formalisering en uniformering van het incassoproces door middel van rechterlijke samenwerking tussen kantonrechters. Vroeg of laat zal die samenwerking consequenties (moeten) krijgen voor de tenuitvoerlegging van vonnissen. De invoering van een Landelijk Executie Bureau Geldvorderingen is dan te overwegen. ■

Nick Huls
(hoogleraar rechtssociologie aan de EUR en de UL)

1. 'Gericht verplicht', Advies van de Commissie Herijking omvang verplichte procesvertegenwoordiging, juni 1997.

2. Zie <http://www.cbs.nl/nl/cijfers/kerncijfers/krv0890a.htm>.

3. 6% van het totaal aantal geldvorderingen is tussen f 10 000 en 25 000; 7% van het totaal aantal geldvorderingen is hoger dan f 25 000. Van deze vorderingen eindigt 30% tot 40% in verstek; in: M. Freudenthal, *Incassoprocedures*, Kluwer, 1996.

Niet verstandig

De stelling gaat nog uit van een bedrag in guldens, maar in euro's uitgedrukt klinkt zij al de helft minder indrukwekkend. En kunnen we het eigenlijk nog wel hebben over de bevoegdheid van de kantonrechter? Gelijkijdig met de invoering van de euro vindt integratie van de eerste aanleg plaats. De stelling gaat dus alleen nog over de vraag tot welk bedrag partijen in persoon moeten kunnen procederen inzake geldvorderingen. De minister van justitie heeft onlangs in het Advocatenblad gemeld dat de afschaffing van het procuraat nog enkele jaren op zich zal laten wachten, doch in beginsel is hiertoe al besloten. Het verdwijnen van de procureur zal de werklust van de griffies aanzienlijk doen toenemen. Daarvoor is blijkbaar nog geen goede oplossing gevonden. Ik zou het daarom niet erg verstandig vinden op de afschaffing van het procuraat gedeeltelijk vooruit te lopen. De gekozen grens is bovendien tamelijk willekeurig.

Mocht de strekking van de stelling zijn dat bij de kantonrechter sneller en effectiever kan worden geprocedeerd dan bij de rechtbank, dan zou ik het een meer in deze tijd passende oplossing vinden om in de wet de mogelijkheid te openen voor een snelle en eenvoudige procedure in eerste aanleg. We zouden een voorbeeld kunnen nemen aan de nieuwe *Civil Procedure Rules* van Engeland en Wales, waarin op basis van een rapport van Lord Woolf de mogelijkheden van een *small claims track* (voor vorderingen van minder dan UKP 5000) en een *fast track* zijn opgenomen (zie Dirk Struycken, *English civil procedure two years after the Woolf reforms*, *TCR* 2001, p. 59 v.).

Voor de gedachte van vrije toegang tot de rechter valt best iets zeggen, al was het maar om in dit opzicht uniformering met de bestuursrechtelijke procedure te bereiken. De praktische betekenis van de stelling lijkt me niet groot. Ik mag zelf mijn auto repareren, maar ik ben wel zo verstandig dat uit te besteden aan mensen die daarvoor hebben doorgeleerd. In de meeste gevallen is een geschil zowel inhoudelijk als procedureel te moeilijk om zonder deskundige, liefst betaalbare, rechtshulp behandeld te worden. Uit een oogpunt van behoud van kwaliteit van de rechtspleging verdient de stelling geen ondersteuning. ■

A. Hammerstein
traadsheer in de Hoge Raad)

Klanten stemmen met hun voeten

Een goede dienstverlening; dat is wat Justitie, de rechterlijke macht en de advocatuur zeggen te willen bieden. Daarom zou het perspectief van de klant de eerste invalshoek moeten zijn voor de hoogte van de competentiegrens. Wat zou de gemiddelde eiser met een vordering van zeg 25 000 gulden willen? Proce-

dures bij rechtbanken die twee jaar duren en ingewikkeld zijn; met verplichte winkelnering bij advocaten; advocaten in de onderste helft van de markt, zodat de klant meer zorgen over de kwaliteit zal hebben; advocaten die in meerderheid zelf zeggen dat procederen over dit soort bedragen geen zin heeft; die meestal een uurtarief rekenen, zodat alle risico's van complicaties bij de klant liggen; advocaten met werkmethoden die niet zijn ontwikkeld voor kleine zaken? Of zal de kant kiezen voor snellere procedures bij kantongerechten, die misschien iets minder zorgvuldig zijn; met de keuze tussen vele soorten gemachtigden, waarvan de kwaliteit misschien nog moeilijker te overzien is, maar die zich wel toeleggen op dit soort vorderingen; die eerder bereid zijn sommige risico's van de klant over te nemen door een vast bedrag of een percentage te rekenen; die gewend zijn de prijs en kwaliteit te leveren welke bij dit type vorderingen haalbaar zijn?

Klanten stemmen met hun voeten. Hoe ze stemmen, is gemakkelijk te bepalen. Neem de aantallen vorderingen van bepaalde hoogtes die bij kantonrechter en rechtbank worden ingesteld. Zet die gegevens in een grafiek. Vertoont die grafiek rond de competentiegrens van 10 000 gulden een vloeiende lijn dan vinden de eisers de toegang tot de kantonrechter relatief even goed als die tot de rechtbank. Maakt die grafiek een knik naar beneden bij de competentiegrens, dan blijven er eisers weg bij rechtbanken die wel bij kantonrechters zouden komen. Ik heb geprobeerd de grafiek te maken op basis van summier gegevens uit 1993 en 1995 te vinden in het proefschrift van Freudenthal, *Incassoprocedures*. Bij de toenmalige competentiegrens van 5000 gulden denk ik een stevige knik te zien. Naar mijn schatting lieten toen in het gebied boven de 10 000 gulden enige tientallen procenten van de eisers vorderingen zitten, die zij wel zouden hebben ingesteld als dat bij de kantonrechter had gemogen. Hoe het nu zit rond de huidige competentiegrens moet zo uit te rekenen zijn. Als er nog steeds klanten weglopen, dan is dat niet zo mooi, zeker niet nu ze nergens anders heen kunnen vanwege het monopolie dat rechters en advocaten hebben.

Over stemmen met de voeten gesproken. Het is al vaker gesuggereerd, maar waarom laten we eisers niet kiezen? Tussen 10 000 en 100 000 gulden bijvoorbeeld, mag de eiser kiezen tussen de kantongerechten en de rechtbankprocedure met wat daar allemaal bij hoort. Doen we daarmee de verweerders tekort? Misschien, maar ik zou zo gauw niet kunnen bedenken hoe. Veranderen we iets voor rechters en advocaten? Vast wel, maar dat waren toch dienstverleners? ■

Maurits Barendrecht
(hoogleraar privaatrecht KUB en redacteur van dit blad)

**'De competentie van kantonrechters
inzake geldvorderingen moet worden
opgevoerd tot f 50 000'.**